

*Bērzu
var izaudzēt
ātrāk*

*Laiks
aizsargāt
stādījumus*

KONKURSS "SAKOPTĀKAIS MEŽS" – MEŽA ĪPAŠNIEKI DALĀS PIEREDZĒ

PLATLAPJU MEŽI VAIRĀK IENĀK ARĪ LATVIJĀ

Pašlaik Latvijā platlapju audzes veido aptuveni 1% no kopējās mežu platības. Agrāk tie ir bijuši pat 10%. Vai nākotnē klimata pārmaiņu dēļ gaidāms platlapju audžu pieaugums?

Savasār jūlijā notika seminars – mežzinātnes diena, kur viena no tēmām bija "Platlapju mežu loma intensīvā mežsaimniecībā. Zinātnes atziņas un patiesības". Pasākumu organizēja Latvijas Valsts mežzinātnes institūts (LVMI) "Silava" sadarbībā ar AS "Latvijas valsts meži".

Klausoties LVMI "Silava" vadošā pētnieka habilitētā doktora **Māra Laiviņa** prezentāciju, kā arī apskatot objektus dabā, galvenā atziņa ir šāda: "Platlapji Latvijas mežos bija, ir un būs. Un šī brīža satraukums par to, ka mežaudzēs masveidā iet bojā oši, slimo gobas, vīksnas, ozoli, ir tikai tāds neliels pagurums."

Nepieciešami pētījumi

Varētu rasties jautājums, kāpēc vajadzīgi platlapju mežaudžu pētījumi, ja Latvijā platlapju – oša, ozola, liepas, gobas, vīksnas, kļavas, dižskābarža un skābarža – sugu audzes aizņem tikai 1% no kopējās Latvijas mežu platības. Platlapju kokaugiem ir vērtīga koksne, kas salīdzinājumā ar tradicionālo skujkoku, bērza un apses koksni aizņem specifisku saimniecisko nišu. Latvijā ir augsta platlapju mežu ģenētiskā, sugu, ekosistēmu un arī ainavas dažādības kapacitāte, citiem vārdiem, liela bioloģiskās daudzveidības ietilpība.

Pieaug platlapju sugu izplatība

Platlapju mežaudžu attīstība notiek sinhroni ar mūsdienu vides, klimata pārmaiņām. Paaugstinoties gaisa temperatūrai un citiem faktoriem, jau tagad

atsevišķās audzēs vērojamas veģetācijas izmaiņas, tajā skaitā platlapju koku sugu arvien pieaugoša izplatība. Mežaudzēs otrā stāvā un paaugā arvien vairāk ienāk tādas platlapju sugas kā kļavas, oši, liepas un gobas. Par vienu no izplatītākajām platlapju sugām, kas strauji ieviešas mežmalās, mežaudzēs atvērumos, jaunaudzēs, kļuvusi kļava, kura izplatījusies teritorijās ar kontinentālu klimatu.

Vīksnas audzes vairāk saistītas ar upēm, to ielejām: 100 m platā joslā gar upēm atrodas 60,0%, bet 500 m platā joslā – 85,5% no vīksnu tīraudzēm un mistraudzēm. Skābarža tīraudzes un mistraudzes vairāk izplatītas Rietumkurzemē 24,9 ha platībā. Savukārt dižskābarža audzes izplatītas Kurzemē, visvairāk Austrumkurzemes augstienē – 39,9 ha platībā.

► 12. lpp.

ŠAJĀ NUMURĀ:

■ ES atbalsta saņemšanai nepieciešams VMD sanitārais atzinums ...	3
■ Politiku redzējums par meža nozari	4
■ Intensīvi audzētu bērzu plantāciju kopšana	5
■ Apvieno mežsaimniecību ar tūrismu	6
■ Mežkopība apgūta eksperimentējot.	7
■ Meža ieaudzēšana, mans ilgtermiņa projekts.	8
■ Mežs – darbs, bizness un hobijs vienlaikus	9
■ Izaicinājums – piedalīties meža politikas veidošanā Briselē.	10
■ Kā darbojas dabas datu pārvaldības sistēma Ozols	11
■ Labākais laiks jaunaudžu kopšanai	12
■ Rudens darbi mežā	13
■ Šogad ir bagāts zīļu gads	14
■ Laiks pasargāt jaunaudzes no dzīvnieku postījumiem!	14
■ Noteikumos veikti precizējumi ...	15
■ Vai gaidāma katastrofa mazajiem dzīvniekiem?	16

VAR SAŅEMT ES ATBALSTU PAR BOJĀ GĀJUŠO MEŽAUDŽU ATJAUNOŠANU

Pēc izmaiņu veikšanas Eiropas Savienības (ES) atbalsta piešķiršanas kārtības pasākuma “Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā” nosacījumos meža īpašnieki var saņemt ES atbalstu mežaudžu atjaunošanai, kas gājušas bojā ne tikai ugunsgrēka, bet arī spēcīgu lietavu, sausuma un citu abiotisku faktoru ietekmē.

Pēdējā laikā Latvijā pēc postošiem laika apstākļiem, kas pielīdzināmi dabas katastrofām, piemēram, ilgstoša sausumam, spēcīgām lietavām, plūdiem un līdzīgiem laikapstākļiem, mežaudzēs postījumi ir bijuši tik lieli, ka tās ir aizgājušas bojā un ir jāatjauno. Tādēļ veiktas izmaiņas atbalsta piešķiršanas kārtībā apakšpasākumā “Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana”.

Atbalstu piešķir par meža atjaunošanu platībā, kurā atbilstoši Valsts meža dienesta atzinumam ir konstatēts ugunsgrēks

vai abiotisku faktoru (vējgāzes, vējlauzes, sniega, ledus u.c.) ietekmē radušies postījumi, kuru dēļ mežaudze ir iznīcināta un ir atjaunojama. Atbalstu piešķir, ievērojot pretendenta izstrādātu un Valsts meža dienesta saskaņotu Meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plānu.

Atbalstu varēs saņemt jau šogad

Lauku atbalsta dienests (LAD) ir izsludinājis pieteikumu pieņemšanu meža atjaunošanai platībās, kurās atbilstoši Valsts meža dienesta atzinumam ir bojā gājusi mežaudze ugunsgrēka vai citu abiotisku iemeslu dēļ. **Kārta atvērta no šī gada 1. līdz 31. oktobrim** ar kopējo publisko finansējumu 600 000 *euro*. Plānots, ka šo pasākumu LAD izsludinās arī nākamgad.

Par ES atbalstu bojā gājušu mežaudžu atjaunošanai meža īpašnieki var konsultēties Meža konsultāciju pakalpojumu centra birojos (www.mkpc.lkkc.lv) vai apmeklējot informatīvos seminārus.

IZMAIŅAS NOTEIKUMOS

Pēc Latvijas Meža īpašnieku biedrības ierosinājuma šā gada 21. augustā izdarīti grozījumi Ministru kabineta **2015. gada 4. augusta noteikumos Nr. 455** “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu pasākuma “Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā” īstenošanai”.

Noteikumi precizē tiesisko regulējumu apakšpasākumā “Meža ugunsgrēkos un dabas katastrofās iznīcinātu mežaudžu atjaunošana”.

Tā kā mežaudzes posta ne vien ugunsgrēki, bet arī abiotisku faktoru, piemēram, vēja, sausuma, spēcīgu lietavu, sniega un citu apstākļu, ietekme, noteikumos grozījums izdarīts, lai ietvertu visus šādus faktorus. Noteikumu 21. punkts izteikts sekojošā redakcijā: “... atbalstu piešķir par meža atjaunošanu platībā, kurā atbilstoši Valsts meža dienesta atzinumam ir konstatēts ugunsgrēks **vai abiotisku faktoru ietekmē** radušies postījumi, piemēram,

Abiotiskie faktori – nedzīvās dabas radītie faktori, kas ietekmē apkārtējo vidi. Starp tiem ir temperatūra, gaiss, mitrums, augsne, augsnes skābums (pH), sāļu daudzums, minerālvielu (barības vielu) daudzums, teritorija, vairošanās vietas u.c.

Foto: Andris Babris

vējgāze, vējlauze, sniega un citi postījumi, kuru dēļ mežaudze iznīcināta”.

Noteikumi papildināti ar 40. un 47. punktu, kuros minēts, ka Lauku atbalsta dienests un Valsts meža dienests apstrādā personas datus (vārdu, uzvārdu, personas kodu, tālruna numuru, elektronisko adresi, deklarēto adresi, Lauku atbalsta dienesta klienta numuru, nekustamā īpašuma kadastra numuru, informāciju par personas

mežsaimniecisko izglītību), lai nodrošinātu šo noteikumu 1. punktā minēto apakšpasākumu īstenošanu. Personas datus pēc šo noteikumu 40. un 47. punktā minēto dokumentu iesniegšanas glabā 10 gadus un pēc tam iznīcina saskaņā ar Arhīvu likumā noteiktajām prasībām.

Izmaiņas veiktas arī 1. un 4. pielikumā; skatīt noteikumos. Ar noteikumu jauno versiju var iepazīties www.likumi.lv.

ES ATBALSTA SAŅEMŠANAI NEPIECIEŠAMS VMD SANITĀRAIS ATZINUMS

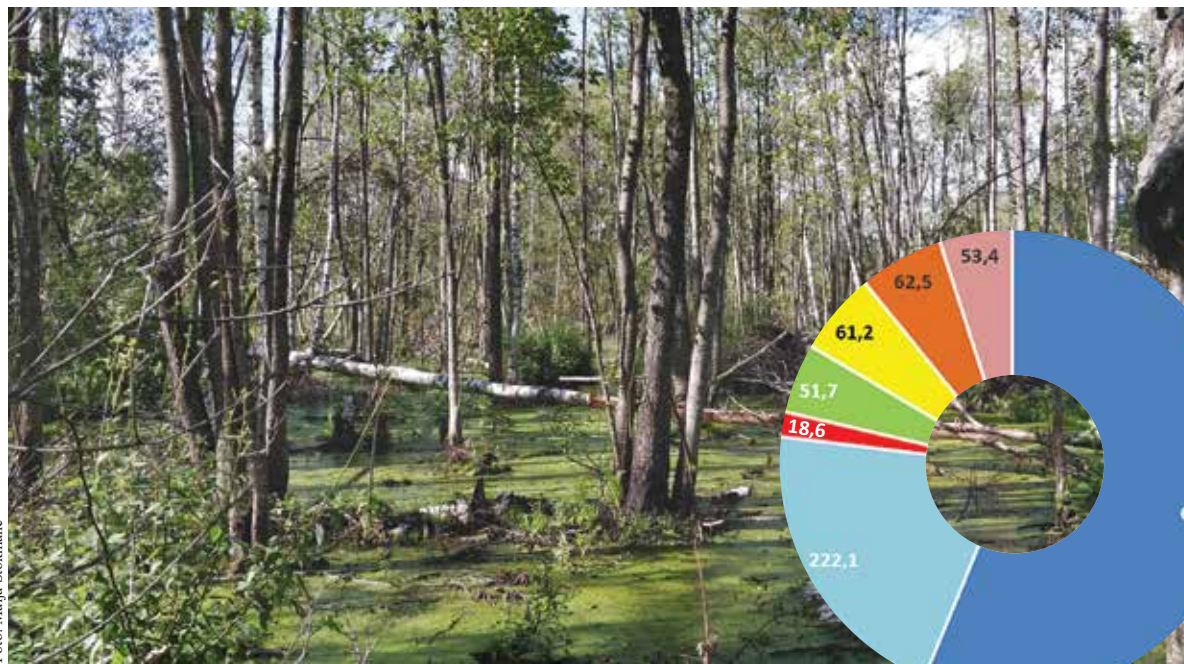
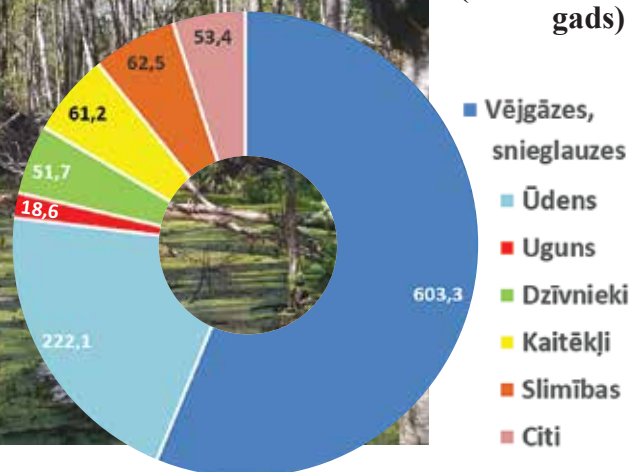

Foto: Maija Štokmane

Bojā gājušo mežaudžu platība sadalījumā pa bojājuma cēloņiem (VMD 2017. gads)

Pagājušā gada lietavās cietusi mežaudzes

Katru gadu Latvijā dažādu abiotisku un biotisku faktoru dēļ daļa mežaudžu pilnīgi vai daļēji zaudē augtspēju, un tās iet bojā un tiek nocirstas pēc Valsts meža dienesta (VMD) sanitārā atzinuma saņemšanas.

Ik gadu Latvijā mežaudžu bojājumi tiek konstatēti aptuveni 1000–1500 ha platībā. Pērnajā gadā tika izsniegti 1059 sanitārie atzinumi mežaudžu nociršanai sanitārajā vienlaidus cirtē ar kopējo platību 1072,9 ha, tajā skaitā 492,1 ha (46%) valsts mežos un 580,8 ha (54%) – citu īpašnieku mežos. Sadalījums pēc mežaudžu bojājumu cēloņiem pēdējos piecos gados bijis ļoti līdzīgs – visbūtiskākie bojājumu cēloņi šajā laika posmā bijuši vēlgāzes un pārmērīgs mitrums. Pagājušajā gadā vēlgāzes sastādīja vairāk nekā pusi (56,2%) jeb 603,3 ha no visiem bojājumiem, savukārt pārmērīga mitruma ietekmē audzes gājušas bojā 222,1 ha platībā (20,7%). Pārējie bojājumu cēloņi – kaitēkļi, slimības, dzīvnieki, ugunsgrēki un citi – šajā laika periodā bijuši krietni vien maznozīmīgāki.

Cietušas arī vecākas jaunaudzes

Diemžēl pēdējo mēnešu klimatiskie apstākļi mežsaimniekiem ir bijuši vieni no nelabvēlīgākajiem pēdējo desmitgāju laikā. Pagājušā gada rudens lietavu izsauktā ilgstošā meža platību applūšana kopā ar ilgstošo sausumu šopavasār un

vasaras sākumā ir nodarījusi ievērojamus postījumus jaunaudzēm, tādējādi radot lielus zaudējumus meža īpašniekiem.

Pērnā gada lietavu rezultāts mežu sektorā novērojams šogad – slīkstošajās teritorijās bojā gājušas ap 800 ha mežaudzes. Savukārt pavasarī ilgstošā sausuma dēļ nav izejuši kociņi ap 1200 ha stādītajās mežu platībās.

No minēto nelabvēlīgo faktoru ietekmes ir cietuši ne tikai pagājušā gada un šī pavasara stādījumi, bet arī desmit un vairāk gadus vecas jaunaudzes. Vecākās jaunaudzes cietušas galvenokārt no platību applūšanas rudens lietavu dēļ, savukārt pagājušogad un šogad stādīto kociņu bojāeju ir izsaucis garais sausuma periods pavasarī. Mežkopji bažijas, ka jaunie kociņi, kas pašlaik izdzīvojuši, bet ir novājināti, varētu pastiprināti ciest no meža kaitēkļu un slimību bojājumiem.

Kā jārikojas meža īpašniekam?

Nemot vērā, ka Zemkopības ministrija ir veikusi grozījumus Ministru kabineta noteikumos, kas paredz atbalstu dabas katastrofās cietušo mežaudžu atjaunošanai, izmantojot Eiropas Savienības finansējumu un iekļaujot atjaunošanas atbalstam atbilstošo platību sarakstā arī tās audzes, kuru bojāeju ir izsaukušas lietavas un sausums.

Ja meža īpašnieks vēlas atjaunot ugunsgrēkā vai dabas katastrofā iznīcinātu mežaudzi, izmantojot valsts un Eiropas

Savienības finansējumu, viņam jārikojas sekojoši:

- jāiesniedz iesniegums VMD meža sanitārā stāvokļa novērtēšanai. Iesniedz vai nu brīvas formas iesniegumu, vai arī izmanto VMD iesnieguma formu, kas pieejama VMD mājaslapā sadaļas “Meža īpašniekiem” apakšsadaļā “Veidlapas”. Iesniegums jāiesniedz kādā no VMD struktūrvienībām. Pēc iesnieguma saņemšanas VMD veic pārbaudi dabā un sagatavo sanitāro atzinumu, kurā norāda meža bojājuma cēloni, apjomu un sniedz rekomendācijas par veicamajām darbībām. Sanitārais atzinums tiek sagatavots 21 darba dienas laikā no iesnieguma saņemšanas dienas. Sanitāro atzinumu VMD izsniedz pēc valsts nodevas apmaksas, kas saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 82 “Par valsts nodevu par mežsaimnieciskām un medību darbībām” ir 14,23 euro;

- atbilstoši MK noteikumiem Nr. 455 “Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu pasākuma “Ieguldījumi meža platību paplašināšanā un mežu dzīvotspējas uzlabošanā” īstenošanai” jāsastāda meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plāns un projekta iesniegums, kurā ietver meža atjaunošanas pasākumus ugunsgrēkā vai dabas katastrofā iznīcinātajās mežaudzēs. Pasākumu plāns jāiesniedz saskaņošanai Valsts meža dienestā. Projekta iesniegumu, pievienojot nepieciešamos dokumentus, iesniedz Lauku atbalsta dienestā.

Maija Štokmane, VMD

POLITIĶU REDZĒJUMS PAR MEŽA NOZARI

Pēc Latvijas Meža īpašnieku biedrības iniciatīvas meža īpašniekiem vēl pirms vēlēšanām tika organizēta tikšanās ar deviņiem galvenajiem politisko spēku pārstāvjiem, kas izklāstīja savu redzējumu par meža nozari un meža apsaimniekošanu Latvijā.

Tikšanās sākumā Kristaps Klauss, Latvijas Kokrūpniecības federācijas izpilddirektors, klātesošajiem prezentēja turpmāko meža nozares attīstības stratēģiju un izaicinājumus. Politikī to atzinīgi novērtēja.

Latvijas Reģionu apvienību pārstāvēja **Eduards Smiltēns**. Viņš solīja konstruktīvu sadarbību ar meža nozari. Pašiem politikājiem, kas tiks ievēlēti, vajadzēs tikt vaļā no dažādiem mītiem par meža nozari. Piemēram, ka tiek cirsti un izvesti tikai apaļkoki. Turpmāk būs jāatrod līdzsvars starp dabas aizsardzības organizācijām dabas draugiem un meža nozari. Runājot par dabas teritorijām, ja kaut kur gribam likt klāt, tad kaut kam jāņem nost, jābūt līdzsvaram. Attiecībā par nodokļiem – ja šī sistēma meža nozarē strādā labi, galvenais to nesabojāt.

Zaļo un Zemnieku savienību (ZZS) pārstāvēja **Ringolds Arņītis**. Viņš uzsvēra, ka meža nozarei jāattīstās pasaules līmenī. ZZS ir par pārliecinātu un ilgtspējīgu meža nozares attīstību, balstoties uz zinātnes atziņām un senču pieredzi. Mežsaimniekiem jāuzlabo komunikācija ar sabiedrību, pašiem jāiet skolās un jāstāsta bērniem par nozari.

Partiju “Kam pieder valsts” jeb “KPV LV” pārstāvēja **Didzis Šmits**. Viņš atzina, ka Latvijā ir iestājusies paaudžu amnēzija. Nav pareizi, ka cilvēki uzskata, ka meža ciršana ir ļaunums un vide ir jāsaudzē. Nav pareizi, ka “zaļā vārņa” nolēmji, cik maksās īpašums turpmāk.

Jauno konservatīvo partiju pārstāvēja **Gatis Eglītis**. Viņš uzsvēra, ka biznesa intereses nozarei ir svarīgas, jo tad nebūs attīstības. “Meža nozarē esam aizrāvušies vairāk ar dabas liegumiem, biotopiem, šo interešu pārstāvību, neredzu līdzsvaru, kādam tam būtu jābūt attiecībā uz biznesa interesēm,” atzina politikāis. Jādomā par lauksaimniecībā neizmantotajām un aizaugušajām zemēm, kas ir ap 200 000 hektāru platībā. Tās pēc iespējas ātrāk jāsakārto un jāatgriež ekonomikā – jāizmanto lauksaimniecībā vai jāaudzē mežs.

Partiju apvienību “Attīstībai/Par!” pārstāvēja **Daniels Pauļuts**. Viņš atzina, ka sajūtas par meža nozari ir neviennozī-

Foto: LMIB

mīgas. Grūti esot iedomāties citu nozari, kur ir tik lielas pretrunas starp veco un jauno. “No vienas puses, zinām, ka daudz kas ir mainījies – ģenētiskā situācija, attīstījušās tehnoloģijas, bet, no otras puses, regulējumos ir priekšstatī, kas nāk no iepriekšējā gadsimta, šeit ir nepieciešama nopietna revīzija,” atzina politikāis. Viņš uzsvēra, ka nepieciešams cits līdzsvars starp sabiedrības, vides un ekonomiskajām interesēm. Ja aizsargājam pirmatnējos mežus, atbrīvojam ražošanai citus mežus. Kompensācijām ir jābūt, lēmumus jāpieņem speciālistiem.

Partiju “Progresīvie” pārstāvēja **Roberts Putnis**. Viņš solīja, ka progresīvie atbalstīs tos punktus, ko Kristaps Klauss iezīmēja savā prezentācijā. “Progresīvie uzskata, ka jūs esat tā nozare, kas varētu kalpot daudz straujāk Latvijas izaugsmei inovāciju un ražošanas attīstības kāpināšanā,” atzina politikāis. Tomēr svarīgi ir raudzīties arī uz uzņēmējdarbības sociālajām sekām. Progresīvie redz lielu problēmu 28 gadus ilajā industriālajā lauksaimniecībā, kas ir noplicinājusi Latvijas vidi un radījusi sociālas sekas, iztukšojot Latvijas laukus no cilvēkiem. Progresīvie ir gatavi atbalstīt meža nozari un uzskata, ka valstij jāpārskata ierobežojumi, kas ir privātajos mežos, un jākompensē ar valsts mežiem.

Apvienību “Jaunā Vienotība” pārstāvēja **Juris Šules**. Turpmāk būtu jāizvērtē meža apsaimniekošanas normatīvo aktu efektivitāte, kā tā ietekmē mežu dzīvotspēju. Salīdzinot ar situāciju kaimiņvalstīs, jāsamazina administratīvais slogs, jāuzlabo meža nozares konkurētspēja un jāpārskata normatīvi. Dabas aizsardzībai

– jā, bet saprātīgi lai meža īpašnieks neklūtu par vienīgo cietēju. “Jaunā Vienotība” ir par sabalansētu dabas aizsardzību. Pats svarīgākais ir neatraut meža nozari no valsts ilgtspējīgas attīstības kontekstā ar visām citām nozarēm. Politikāis izteica vēlējumu, lai būtu spēcīgas apvienības, kas būtu gatavas konstruktīvai sadarbībai ar valsts pārvaldi, politikājiem un risinātu problēmas.

Nacionālo apvienību “Visu Latviju!” – “Tēvzemei un Brīvībai/LNNK” pārstāvēja **Einārs Cilinskis**. Viņš uzsvēra, ka valstij ir svarīgs plāns 2020.–2050. gadam, it īpaši mērķi, kas saistīti ar klimata pārmaiņām un atjaunojamās enerģijas ražošanu. Meža nozarei ir liela nozīme, jo tā veic emisiju piesaisti, palielina produktivitāti, meliorē, mēslo, kopj jaunaudzes, sakārto dabas aizsardzības jautājumus. Apvienība atbalsta programmas privātajiem meža īpašniekiem un ierosina piesaistīt līdzekļus no nozares, lai varētu kompensēt aizliegumus, kur tie ir pamatoti.

Partiju “No sirds Latvijai” pārstāvēja **Juris Jaunzems**, uzņēmējs. Viņš solīja saimniecisku pieeju mežsaimniekiem un visiem pārējiem ražotājiem, lai uzņēmēji būtu konkurētspējīgi visos tirgos. Kas jādara politikājiem – birokrātija un neēdīgās lietas jāsamazina, teica Jaunzems. No vienas puses, esam mežinieki, saimnieki savam mežam, bet, no otras puses, neesam saimnieki, jo nevaram bez atļaujas saimniekot. Pieiesim visam vienkārši saimnieciski, un kā tam jābūt.

Pasākuma noslēgumā klātesošie izteica cerību, ka politikāu teiktais un solījumi tiks īstenoti.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

INTENSĪVI AUDZĒTU BĒRZU PLANTĀCIJU KOPŠANA

Agrāk bērzus uzskatīja par mazvērtīgiem kokiem, bet tagad situācija ir mainījusies. Bērzs ir Latvijā nozīmīga koku suga, kas aizņem 30% no mežu patības. Tam ir nozīmīga loma mūsu tautsaimniecībā. Par bērza audzēšanu zinātnieki Latvijā veikuši pētījumus jau no 1996. gada, kad AS “Latvijas Finieris” uzsāka *Bērzu programmu*.

Intensīvi audzēts bērzs aug straujāk

Programmas ietvaros tiek pētīts, kādā vecumā un intensitātē kopt bērzu. Zinātniekiem ir iecere izveidot atbalsta rīku, kas palīdzētu meža īpašniekiem pieņemt lēmumu par bērzu plantāciju kopšanu.

Par pētījumos gūtajām atziņām stāsta **Kaspars Liepiņš**, Latvijas Valsts mežzinātnes institūts (LVMI) “Silava” vadotais pētnieks. “Plantācijās bērzs aug strauji, pat par vienu metru gadā, tāpēc savlaicīgi jāsāk domāt par kopšanu. Plantācijās intensīvi audzētais bērzs aug savādāk nekā tas, kas atjaunojas dabiski. Par to, kurā brīdī jāveic pirmā bērza plantāciju kopšana, nosaka tās ierīkošanas biežums. Ja ar pirmo kopšanu vilcinās – koki izstīdzē un to augšanas temps samazinās. Jo sākotnēji retāks stādījums, jo vēlāk jāveic pirmā kopšana.

Ja koki ir 12–14 metru gari, jāsāk domāt par krājas kopšanu. Nekoptā mežā bērzs strauji zaudē apakšējo vainagu un izstīdzē. Vispārīgs uzstādījums ir tāds, ka puse no vainaga vajadzētu būt

zaļiem zariem, lai bērzs normāli augtu. To brīdī nedrīkst nokavēt. Jo biežāks ir stādījums, kopšanas brīdis pienāk ātrāk. Ja krājas kopšanu veicam, kad koki ir sasnieguši 12 metru augstumu, iegūtās koksnes iznākums ir niecīgs.

Ja sākotnēji bērzu stāda retāk, tad pirmajā kopšanā jau var iegūt papildmalku un atpelnīt līdzekļus, ko esam iztērējuši ierīkojot plantāciju. Ja, intensīvi audzējot, gribam bērza plantāciju cirst jau 40–50 gadu vecumā, tad jāplāno vismaz divas krājas kopšanas cirtes.”

Rentabilitāte

Bērzu plantāciju rentabilitāte atkarīga ne vien no galvenās cirtes ieņēmumiem, bet arī no tā, vai laikus un pareizi veiktas krājas kopšanas cirtes. Labāko bonitāšu audzēs pirmajā krājas kopšanā atstājamo koku skaits ir no 800 līdz 1000 kokiem uz hektāra. Sliktākos apstākļos, kur plantācijas aprīte paredzama ilgāka nekā 40 gadi, pirmajā krājas kopšanā atstājamo koku skaitu var palielināt līdz 1000–1200 kokiem uz hektāra. Bērza finierkluču plantācijās gala izmantošanai atstājamo koku skaits ir 400–600 koki uz hektāra. Tas pats kopšanas modelis attiecas arī uz dabiski izaugušu mežu.

Galvenie faktori, kas ietekmē intensīvi audzētu bērza audžu rentabilitāti, ir izmantotais reproduktīvais materiāls, rotācijas ilgums, tirgus konjunktūra aprēķinu veikšanas brīdī un riski.

Pētījumi turpinās, un šogad LVMI “Silava” vadošā pētnieka Kaspars Liepiņa vadībā tika organizēti trīs semināri “Bērza plantāciju apsaimniekošana produktivitātes un kvalitātes paaugstināšanai” dažādos Latvijas reģionos. Viens no tiem notika Ozolnieku novadā, Emburgā. Semināra praktiskā daļa notika meža īpašnieka Jāņa Vīganta īpašumā, kur varēja apskatīt ap 20 gadu vecas bērzu plantācijas dažādus kopšanas modeļus.

Jānis Vīgants ir meža īpašnieks ar stāžu. Deviņdesmitajos gados, kad sākās zemes reforma, neizmantojotās zemēs katru gadu stādīja egles, priedes un bērzus. Stādījumi jau tagad ir krietni paaugušies. Un saimnieku arī nodarbina jautājums par kopšanu, kad to labāk darīt. Tādēļ sadarbībā ar zinātniekiem ierīkoti parauglaukumi, kuros tiek veikti pētījumi, bērzs kopts dažādās intensitātēs, mērīti koki, šķērsļaukums un citi rādītāji. Īpašumā bija vietas, kur kopšana jau nokavēta un bērzi bija izstīdzējuši. Ja nākotnē saimnieki vēlas iegūt vērtīgus sortimentus, tad par bērzu plantāciju kopšanu jādomā savlaicīgi.

LVMI “Silava” zinātnieku pētījumi par bērza audzēšanu un brošūra “Bērza stādījumi lauksaimniecības zemēs” pieejami mājas lapā www.silava.lv

Raksta sagatavošanā izmantota Kaspars Liepiņa semināra prezentācija.

Sarmīte Grundšteine,
MKPC

MEŽA ĪPAŠNIEKU DAŽĀDĀ PIEREDZE KONKURSĀ "SAKOPTĀKAIS MEŽS"

Latvijas Meža īpašnieku biedrības rīkotā konkursa meža īpašniekiem "Sakoptākais mežs" otrās kārtas vērtēšanas izbraukumos tika apmeklēti astoņi meža īpašnieki no dažādiem Latvijas reģioniem. Tā kā konkursa vērtēšanas izbraukumos bija iespēja piedalīties arī izdevuma "Čiekurs" pārstāvim, izmantoju šo iespēju, lai pastāstītu par tur redzēto. Pirmais brauciens notika uz Kurzemi, kur klātienē tikāmies ar diviem meža īpašniekiem.

APVIENO MEŽSAIMNIECĪBU AR TŪRISMU

Meža īpašnieks **Aivars Bergmanis** (attēlā) no Kabiles pagasta Druvām ir labi zināms. Pēc profesijas viņš ir mežkopis, bet sirdī mākslinieks. Ikreiz, apciemojot Aivaru, var gūt pozitīvas emocijas un jaunas meža apsaimniekošanas atziņas.

Aivars konkursam pieteicis savus īpašumus ap 300 hektāru platībā, kas atrodas viena pagasta robežās. Jaunaudzes ir 175 hektāru platībā, par kurām nav jāmaksā zemes nodoklis. Daļa no meža Aivaram ir dzimtas īpašums, pārējo laika gaitā iegādājies. Ir divi īpašuma apsaimniekošanas virzieni – mežsaimniecība un tūrisms, ko nākas sponsorēt no mežsaimniecības.

Meža apsaimniekošanā tiek veikts pilns apsaimniekošanas cikls. Tiek veiktas arī kailcirtes, savukārt saimniecības apmeklētāji izglītoti par to, kāpēc tā. Aivars darbus pārsvarā uztic firmām, sliktākās cirtsmas izstrādā pats. Gadā vidēji nocērt 3–6 hektārus meža. Nocirsto platību pārsvarā atjauno, stādot kokaudzētavā pirkтус augstvērtīgus stādus. Jaunaudzes kopj vairākkārt, ja iespējams, izmanto arī Eiropas Savienības (ES) atbalstu. Neizmantojamās zemēs no jauna iestādīts mežs ap 60 hektāru platībā. Aivars stāsta: "Mežs man ir noformēts kā plantāciju mežs, un, ja kādreiz būs kāda vajadzība, tad būs ko nocirst. Ta-

gad jau pirmais stādītais bērzs jau ir krietni paaudzies un drīz to varēs cirst, ja būs tāda vajadzība."

Tiek sakārtota infrastruktūra

Īpašumā tiek veikta meža meliorācija un ceļu būve. Aivars rāda ceļu, kura sakārtošanai pagājis vesels mēnesis. Ienākumi, kas iegūti, nocērtot blakus esošo baltalkšņu audzi, 2500 euro apjomā ieguldīti ceļa sakārtošanai. Aivars rāda izbūvēto ceļu un stāsta: "Vēsturiski te agrāk nebija mežs, bija pļavas, lieli ganāmpulki, lielas kūtis, diemžēl visus saimniekus izveda uz Sibīriju. Padomju laikos, kad veica meliorāciju, visu sastūma kaudzē un nolīdzināja. Mežs te saaudzis pēdējo 40 gadu laikā, pārsvarā baltalkšņu audze."

Aivars stāsta, kā izstrādā cirsma un izvērtē katru cērtamo koku: "Šodien viens lielais bērzs tika pārvērsts dažādos sortimentos. No tā netaisu papīrmalku, jo nav jēgas, ja man cirsma ir tikai nedaudz bērzi un nesanāk pilna krava. Tā jau ir to mazo zemnieku traģēdija. Ja nesanāk krava, nav izdevīgi taisīt. Esmu sagatavojis malku, ko var pārdot pagastam. Aizvedu cilvēkiem, kam nav sava meža. Daļa no bērza stumbra varbūt aizies mākslai, beņķis – pašam. Baltalkšnis tomēr nav perspektīvs mežs, nav konkurents ar citām sugām, pēc nociršanas dzen atvases, tagad sākas arī slimības." Aivars rāda, kā veido jauno mežu pēc nociršanas: "Baltalkšņa audzi izretinu. Ja ir tīra apakša, var iestādīt egli. Gar malu ir iestādīta lapeglīte, vēl ir kāds dabiski izeaudzis osis, iestādīts dižskābardis, tālāk ir egle un atstāti ozoli. Tā veidojas nākotnes mežs."

Sadarbība ar skolām

Vienā no Aivara meža īpašumiem ir izveidota īpaša vieta "Ozolu biotops". Agrāk, kad Aivars strādāja Valsts meža dienestā, katrai mežniecībai bija jāierīko izziņas taka, lai izglītotu skolēnus. Tās visas jau ir aizaugušas, šī palikusi vienīgā. Agrāk Aivars aktīvi sadarbojās ar skolām. "Daudz darījām kopā ar skolu, mācījām bērniem, nebija sliktā programma," atzīst Aivars. Arī tagad takā tapuši jauni objekti un skolēni un tūristi labprāt brauc ciemos.

Ilze Kļava, žūrijas komisijas locekle, Mazpulku padomes vadītāja rezumē: "Aivars vērtē savu meža īpašumu kopsakarībā ar visiem kaimiņu mežiem, pašvaldības ceļiem, kā mežs sadzīvo ar cilvēkiem, kas te ir apkārtnē, viņš redz patieso meža un katra koka vērtību. Viņš par katru meža *plekšni* stāsta ar lielu mīlestību, piesaucot visas koku sugas, kuras no tām būs godā celtas – vai tā būs apse vai bērzs, ļoti rūpīgi domā par katru hektāru, ko apsaimnieko."

Foto: Mārtiņš Ailis

Sagatavoto bērza malku Aivars Bergmanis pārdod pašvaldībai

MEŽKOPĪBA APGŪTA EKSPERIMENTĒJOT

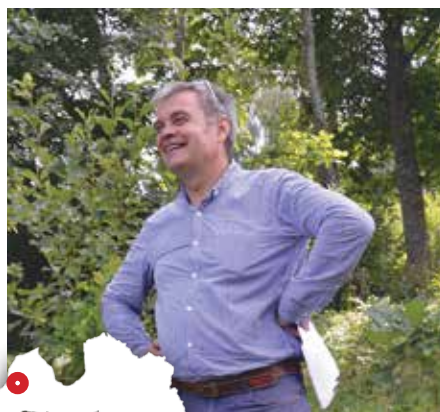
Meža īpašnieks **Grigorijs Rozentāls** (attēlā) no Alsungas pagasta Dīķeniekiem apsaimnieko desmit hektārus samērā nelielu meža īpašumu. Lai arī Grigorijs pēc profesijas ir ekonomists, viņa sirdslieta ir mežs un mantotais īpašums vieta, kur eksperimentēt un gūt atziņas.

Meža īpašums "Dīķenieki" sastāv no divām daļām. Viena daļa mantota, otra iepirkta klāt ap 2009. gadu. Tas bija izzāģēts un novārtā pamests meža īpašums, kas tagad ir sakopts un atgriezts intensīvā mežsaimniecībā. Grigorijs stāsta: "Šajās mājās mana dzimta ir kopš mērnieku laikiem – 1862. gada, kad pārmērtja muižas zemes, lai no kļaušu nomas pārietu uz nomu. Es esmu piektā, mans dēls ir sestā paaudze, kas šeit saimnieko. Viss, kas te ir, – pateicoties manas dzimtas gaumei un izpratnei. Desmit hektāri – tas nav daudz, bet pietiekami, lai tepat pie mājas, strādājot mežā, izkustētos."

Retināšanu veic pašu spēkiem

Grigorija īpašumā visas audzes ir retinātas. Līdz 2015. gadam mežizstrāde veikta pašu spēkiem. "Visas audzes ir vairākas reizes viegli retinātas. Pluss ir tas, ka tepat dzīvoju. Ja gribas izkustēties, aizeju ar zāģi uz mežu. Esmu mazas intensitātes retināšanas piekritējs, ko var īstenot, ja blakus ir māja. Mežā izzāģēju *bāciņu*, tad aizeju uz māju padzert kafiju un atkal eju atpakaļ uz mežu. Pirmo reizi zāģerus savā mežā ielaidu pirms diviem gadiem. Līdz tam visu darīju pats. Jaunaudzū kopšanu joprojām veicu pats," stāsta Grigorijs.

Aplūkojam dabiski veidojušos mežaudzi, kurā ap 1990. gadu izzāģēts pirmā stāva bērzs, atstājot vietu egļu otrajam stāvam. Tagad tā ir 64 gadus veca egļu audze. "Tas bija laiks, kad bērzs manā izpratnē bija ne-

zāle. Līdz ar to no tā, kas te bija, mēģināju veidot egļu tīraudzi. Tā meža īpašniekiem vienmēr ir dilemma, vai saudzēt otrā stāva egli vai ne. Ar šādu situāciju bieži jā-saskaras. Egle te bija tik bieza, ka apakšā nebija zaru, un izretinot radījām brīnišķīgu barības bāzi pārnadžiem. Tagad te veselās egles atrast nav iespējams. Retinot apmēram 10% ir trupe, pa laikam kāda egle nokalst. Pašlaik šajā audzē valdošā koku suga skaitās egle. Te man ir plāns dabūt atpakaļ bērzu – vai tas izdosies, skatīsimies. Daudz par šo tēmu esmu domājis, īpašumā ir dažādi objekti. Ar šodienas izpratni es šeit būtu atstājis bērzu," stāsta Grigorijs.

Cik ilgi saudzēt ozoliņus?

Grigorijs daudz eksperimentējis savā mežā. Kā pirmo apskatām jaunaudzi, kurā stādītas eglītes un ozoliņi. Kociņiem augot, pienāk brīdis, kad jāizšķiras, kuru atstāt un kuru audzēt tālāk. "Es iesāku ar to, ka manam vectēvam ļoti patika ozoli, tas viņam bija īpašs koks, un, mazs būdams, izaugu ar domu, ka visi ozoli ir jāsaudzē. Tad, iestādot eglītes, kādā brīdī sāk saprast, ka egle iet ozolam garām. Tad ir jautājums, ko ar to iesākt. Pienāk brīdis, kad ir jāiz-

vēlas starp egli un ozolu. Šajā vietā es biju mēģinājis izvēlēties ozolu, bet tagad pēc 20 gadiem esmu nonācis līdz atziņai, ka ozols tomēr jāņem arī un jāļauj augt eglei, jo agri vai vēlū tā apsteigs ozolu."

Īpašumā veikti arī citi eksperimenti, piemēram, zem bērziem stādītas egles, to jaunaudzes stādītas palielinātā biežībā, reizēm piemestrojot priedes. Baltalkšņu audzes transformētas par egļu audzēm, kas tagad sasniegušas vairāk nekā 10 gadu vecumu. Kā dabas pamatnes saglabātas mitras ieplakas. Saglabāti ainaviski elementi un kultūrvēsturiskais mantojums, īpašumā veikta meliorācija. Īpašumā tiek praktizēta dabai draudzīga kailciršu metode, izstrādes laikā saglabājot paaugas grupas.

Žūrijas komisijas locekle **Irina Pilvere**, Latvijas Lauksaimniecības universitātes rektore, par īpašumā redzēto saka: "Meža platība, ko saimnieks apsaimnieko, nav liela, tikai 10 hektāri. Redzējām tik lielu daudzveidību meža apsaimniekošanā, tik daudz eksperimentus visa mūža garumā. Tas vien ir ko vērts! Īpašnieks pēc izglītības nav mežsaimnieks. Var redzēt, ka viņš visu mūžu ir saimniekojis vectēva īpašumā un mēģinājis meklēt labākos risinājumus. Dažādas meža platības ir stādītas un saskatītas jau kļūdas. Tas ir labi, ka cilvēks pats sava mūža laikā redz gan to, kas ir izdevies, gan to, kas nav izdevies un ko vajadzēja darīt savādāk. Alsungā vērtīgs bija tas, ka varēja redzēt dažādus meža apsaimniekošanas variantus, līdz ar to nav viena patiesība, katrai vietai ir piemēroti risinājumi un īpašniekam jāmeklē, jābūt entuziastam. Tas Grigorijam tagad arī ir, viņš šajā mežā ir ar visu sirdi un dvēseli."

Arnis Muižnieks (no kreisās) un Grigorijs Rozentāls pie "kooperācijas birzs", kas tika iestādīta 2013. gada meža dienās Alsungā

Vai kopjot mežaudzi labāk atstāt bērzu vai otrā stāva egli? Tas ir jautājums, kas nodarbinājis Grigoriju Rozentālu

Latgalē žūrija apskatīja trīs meža īpašumus, kur katrā piemērotas atšķirīgas meža apsaimniekošanas metodes.

MEŽA IEAUDZĒŠANA, MANS ILGTERMIŅA PROJEKTS

Meža īpašnieka **Rūdolfa Rūsiņa** (attēlā) īpašums Valču dzimnāvas atrodas tālajā Baltinavas novadā, kur viņš apsaimnieko vairāk nekā 90 hektārus zemes.

Pēc profesijas Rūdolfs ir mežkopis, beidzis savā laikā Ogres meža tehnikumu, pēc tam LLU Meža fakultāti, tagad strādā par pasniedzēju Ogres Valsts tehnikumā. Saimnieks kā vienu no saviem izaicinājumiem ir izvirzījis neapsaimniekoto lauksaimniecības zemju apmežošanu. Rūdolfs savus brīvos resursus iegulda meža ieaudzēšanā – plantāciju mežu veidošanā. Saimnieks uzskata, ka mežs viņam ar ģimeni ir ilgtermiņa projekts, kura “augļus” plānots sākt izmantot tikai pēc vairākiem gadiem.

Par to, kā izvēlēties saimniekot šajā pusē, stāsta Rūdolfs: “Par Baltinavu ir garš stāsts. Pats esmu dzimis Rīgā, ar Latgali saistītas manas bērnības atmiņas. 2003. gadā pirmo reizi atbraucu šajā pusē uz medībām un brīnījies, ka tik tālu cilvēki var braukt un dzīvot. Tā šī vieta mani uzrunāja un pievilka. Tad parādījās brīvi līdzekļi, lai nopirktu zemi. Šeit tajā laikā tā bija aizaugusi ar krūmiem un nevienam nebija vajadzīga. Tajā laikā zemes resurss nebija tik dārgs. Tagad man ir jaunaudzis, plantācijas, kur es savu darbā nopelnīto naudu esmu ieguldījis. To es saucu par savu trešo pensiju fondu.”

Veido mistraudzes

Rūdolfs krūmājus pārvērš ražojošā platībā, sakārto lauksaimniecības zemes,

atbrīvojot no apauguma, atstāj atsevišķus kokus (vecus ozolus). Tā veidojot estētiski baudāmas ainavas.

Rūdolfs meža ieaudzēšanā izmanto tikai kvalitatīvus stādus no kokaudzētavas. Viņš veido mistraudzes, mitrākās vietās stāda melnalksni, sausākās – egli, bet bērzam, apsei, baltalksnim ļauj ienākt dabiski. Mežu stāda pēc zinātnieku ieteiktā stādu daudzuma.

Aplūkojam jaunaudzi, kur stādītas egles, dabiski ieaudzis arī bērzs. Platība kopā vairākas reizes. Egles labi ieaugušas, pēc iestādīšanas mēslotas, lai varētu labāk konkurēt ar zālaugiem. Rūdolfs stāsta: “Pagājušajā gadā vagās te stāvēja ūdens, peldēja pīles. Kad cirtām krūmus, traktori grima, nevarējām izvest. Pirmajā gadā eglītes nedaudz mēslotu, katrai eglītei nedaudz uzbēru minerālmēslus, lai ātrāk pavilktu uz augšu. Mēslošanas efekts ir redzams. Pagājušajā gada novembrī stādījumu izkopām. Egle šeit jūtas labi, šogad vairs

nevajag kopt. Kociņiem ir ievērojami pieaugumi – vairāk par pusmetru. Stādījumu cenšos ierīkot pēc iespējas ar mazākiem līdzekļiem. Plantācijai plānoju 20 gadu rotāciju. Te redzams, ka nākotnē būs mežs.”

Tukša vieta nepaliks

Apskatām otru platību, kas bijusi aizaugusi pļava, šī gada pavasara egļu un melnalkšņa stādījums, diemžēl liela daļa egļu stādu gājuši bojā sausuma dēļ. Rūdolfs stāsta: “Lai atbrīvotu platību no apauguma, cīnījāties veselu gadu, materiālus izvedām tikai pirms Jāņiem. Augsne gatavota ar frēzi. Bija paredzēts, ka platību apstādīs rudenī, bet to varēja izdarīt tikai pavasarī. Atsevišķās vietās vajadzēs papildināt melnalksni, stādi jau ir kokaudzētavā pasūtīti. Nebūs tā, ka šeit paliks tukša vieta. Kad kociņi paaugsies, šajā vietā plānoju pamēģināt agro mežsaimniecību un ierīkot aitu aploku.”

Apskatām vienu no nedaudzajām pieaugušajām audzēm – bērzu audzi, kuru saimnieks varētu cirst pēc caurmēra. Rūdolfs domā, ka tomēr vajadzēja pieņemt izmaiņas noteikumos un izmainīt ciršanas caurmēru, jo bērzs aug labi, un, ja ir caurmēru sasniedzis, to atļauj cirst ātrāk, tā ir normāla loģiska pieeja.

Ar mežsaimniecisko darbību saistītie darbi tiek saskaņoti gan ar kaimiņiem, gan pašvaldību. Īpašnieks apgalvo, ka sadarbība ar pašvaldību un kaimiņiem nozīmē ļoti daudz, lai varētu ilgtspējīgi apsaimniekot savu īpašumu.

Rūdolfs Rūsiņš (no kreisās) uzskata, ja bērzs ir sasniedzis noteiktu caurmēru, to vajadzētu atļaut cirst

Komisijas locekle **Rīta Bentas**, Zemkopības ministrijas Meža resursu un medību nodaļas vadītāja, viedoklis: “Meža īpašnieks, jauns, enerģisks cilvēks, kas iegādājies zemas kvalitātes aizaugušas lauksaimniecības zemes. Meža apsaimniekošanā akcents uz jauna meža ieaudzēšanu. Viņš rūpīgi izvērtējis ieaudzēšanas tehnoloģijas, vērtējis apkārtējās mežaudzes, ir zināms mežaudzes mērķis – meža plantācijas. Viņš mērķtiecīgi iet uz konkrēta vecuma mežaudzi. Vienlaikus ir domāts par ceļa atjaunošanu, lai jau pēc 20 gadiem varētu ievākt ražu. Pieaugušas audzes īpašumā kopā ir tikai 1%, līdz ar to materiālā atdeve no pieauguša meža šobrīd nav. Redzams, ka īpašnieks saimnieko nākotnei.”

Foto: Mārtiņš Ailis

MEŽS – DARBS, BUSINESS UN HOBIJS VIENTLAIKUS

Meža īpašnieks **Egons Matisāns** (attēlā), saimniecības Bradi īpašnieks no Rugāju novada, Rugāju pagasta, Stāmeru ciema.

Saimnieks ar meža apsaimniekošanu nodarbojas kopš 1997. gada. Zemes mantotas un pārņemtas no kolhoza. Tie pārsvārā bija izstrādāti meži. Pirms četriem gadiem pabeidzis Ogres Valsts tehnikumu, apmeklē seminārus un aktīvi diskutē.

Meža īpašumā 27 hektāru platībā izcirsts tikai 0,5 hektārs kailcirtē, tie paši 2010. gada vētras dēļ. Izcirtumu atjaunojis ar kvalitatīvu stādāmo materiālu, atstājis sēklu kokus. Egons meža kopšanu uzskata par savu ikdienu, jo, kā pats saka, mežsaimniecība viņam ir darbs, business un hobijs vienlaikus.

Pie katra meža stūrīša ir piestrādāts

Egonu saista meža ainava, tāpēc arī pie katra meža stūrīša ir piestrādāts, lietot lietā tehnikumā un semināros gūtās zināšanas un atziņas, kā arī praktiskā pieredze. Saimnieks pēc profesijas ir vēs-

Notekas abos galos tiek iebērtas šķembas, lai neitralizētu skābo no meža tekošo ūdeni

turnieks, bet tajā pašā laikā savu dzīvi saistījis ar mežu. Meža kopšana ir Egona ikdiena, jo algotu darbu nestrādā jau 13 gadus, līdz ar to kopšanai laiks ir pietiekami. Šajos gados liela daļa īpašuma esot izkopta. To redzējām arī apmeklējuma laikā, kad devāmies aplūkot mežu. Par katru meža stūrīti ir savs stāsts.

Saimnieks stāsta, ka ainavas skaistumu saskata kontrastos, ko tur arī redzējām. Bija vietas, kas ir koptas vairākas reizes. Egles ir ņemtas ārā, koptas, skrāpētas, lai nebojātu meža dzīvnieki. Var redzēt, ka saimnieks visu darījis ar lielu rūpību, piedomājot par katru sīkumu.

Semināros gūtās atziņas lieto praktiski

Lai uzlabotu augšanas apstākļus, ar īpašo “busiņu” tiek vesta grants, lai to ieskalotu meža zemsedzē. Tāpat semināros gūtās atziņas tiek lietotas praktiski mežā. Piemēram, meža caurtekā abos galos iebērtas šķembas, lai skābais meža ūdens nedaudz piesātinātos ar karbonātiem. Meža ceļā tiek “oderētas” izbauktās risas. Izbauktajās risās vispirms tiek iebērtas šķembas, tad virsū smiltiņa.

Saimnieks uzskata, ka ir vietas, kur neizmantotās zemes apmežojas dabiski ar priedi un bērzu. Gadījumos, ja iespējams dabiski ieaudzēt mežaudzi ar priedi, Egonam šķiet nelietderīgi pirkt dārgu stādāmo materiālu, jo gadās, ka to apskādē meža dzīvnieki. Meža īpašnieks plāno sešus hektārus reģistrēt kā plantāciju mežu.

Žūrijas locekļa, pētnieka **Māra Oltes** iespaidi par meža īpašumā redzēto: “Egons Matisāns ir ārkārtīgi rūpīgs cilvēks. Mežu kopj ar sirdi un dvēseli. Var redzēt, ka ar to *velkas ārā* no daudzām likstām, kas piemeklējušas. Es nebiju dzirdējis tik ļoti zinātniski caurstrāvētu stāstījumu ar atsaucēm uz iegūtām zināšanām. Kopjot mežu, saimnieks izmanto zināšanas, ko ieguvis gan tehnikumā, gan semināros. Šis cilvēks tiešām mežā ir ar sirdi un dvēseli. Man kā vidzemniekam liekas, ka te meži ir plakani un vienkārši, bet tajā pašā laikā šeit radīta liela dabas daudzveidība. Fakts, ka saimnieks Balvu pils parkā lasījis zīles, izmēģinājis pa labi un kreisi savā mežā, lai ieaudzētu ozoliņus, – tas liecina par īstu mežinieku. Uz mežu tiek vesti arī māsas bērni, lai jaunatnei rastos izpratne par mežu un tā vērtībām. Tas cilvēks tiešām ir “maniaks” savā labākajā nozīmē.”

Par vēl četriem konkursa “Sakoptākais mežs” otrās kārtas meža īpašniekiem varēsiet izlasīt nākamajā “Čieku-
ra” izdevumā.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

Egons Matisāns (no kreisās) aizrautīgi stāsta vērtēšanas komisijai par ikdienas darbiem, kurus veic savā mežā

IZAICINĀJUMS – PIEDALĪTIES MEŽA POLITIKAS VEIDOŠANĀ BRISELĒ

Kopš šā gada maija ar Latvijas Meža īpašnieku biedrības (LMĪB) atbalstu Briselē Eiropas valsts mežu apsaimniekotāju asociācijā (EUSTAFOR) stažējas Pēteris Vīrs.

Pēteris Vīrs 2015. gadā Latvijas Lauksaimniecības universitātē ieguva bakalaura grādu meža inženiera specialitātē, 2017. gadā Zviedrijas Lauksaimniecības zinātņu universitātē (SLU) Alnarpā – maģistra grādu meža apsaimniekošanā, kā arī kopš 2014. gada guvis praktisku darba pieredzi, strādājot kā meža tehniķis uzņēmumos “Silver Lynx” un “Latvijas Mežs, SIA”.

Piesakoties LMĪB konkursā par iespēju strādāt Eiropas Meža mājā*, viņa galvenā interese bija iepazīt meža politikas veidošanas aktualitātes Eiropas Parlamentā un kā oficiālam lobistam (Eiropas Parlamentā lobistu ieejas kartes ir 6240 personām) piedalīties meža politikas veidošanā.

“Meža nozare ir viens no galvenajiem Latvijas valsts ekonomikas stūrakmeņiem, taču tikpat nozīmīga tā ir arī Eiropas Savienībā kopumā, jo meži aizņem 43% tās teritorijas, sniedz 48 miljardus euro devumu kopējā ES budžetā, kā arī ir nozīmīgs darba devējs ar 557 000 nodarbinātajiem,” faktus uzskaita Pēteris Vīrs.

Uz jautājumu, kāpēc ekonomiski nozīmīgo meža nozari mēs nevaram atrast nozīmīgākajās Eiropas Komisijas prioritātēs, kā arī meža nozarei pieejamais ES atbalsts ir niecīgs, ja salīdzina ar lauksaimniecību, Pēteris Vīrs atbild: “Mežs kā vērtība ir iekļauts dažādos ES likumprojektos. Piemēram, mežs akumulē CO₂, tādējādi meža nozare sniedz atbalstu nozarēm, kas to rada. Meža ekosistēmas nozīme ir minēta Parīzes līgumā, Putnu un Dzīvotņu direk-

Foto: no Pētera Vīra arhīva

No sanāksmes Eiropas Parlamentā, kur tika spriests par meža lomu jaunajā Kopējā lauksaimniecības politikā

tīvās, kopējā lauksaimniecības politikā, enerģētikas, bioekonomikas, aprites ekonomikas un inovāciju politikā. Mūsu kā meža nozares lobistu uzdevums ir parlamentāriešiem un opozicionāriem izskaidrot un pamatot ieguvumus no ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas.

Manuprāt, tā ir liela vērtība, ka Latvijā paši varam veidot ne tikai meža politiku, bet arī nodrošināt ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu un būt konkurētspējīgi bez nozīmīga ES atbalsta. Taču tas, ko varam dot citām ES valstīm, ir mūsu pieredze un tradīcijas meža apsaimniekošanā, kā arī sakārtotā likumdošana šajā jomā.”

Viens no praktiskiem Pētera Vīra ieguvumiem, strādājot Briselē kā lobistam, ir vērot, kā tiek organizētas un kā norit debates jautājumos, kur saduras dažādi viedokļi, dažādu grupu intereses. “Tās ir konstruktīvas, faktos un skaitļos argumentētas sarunas, kuru laikā divām vai

vairākām interešu grupām ir kopīgi jānonāk pie konsensusa – vienota risinājuma. Lielākoties tas arī izdodas. Uzskatu, ka tas ir tas, kā pietrūkst Latvijā, varbūt pietrūkst arī tāda profesionāla, neitrāla sarunu vedēja – vidutāja, īpaši jautājumos, kur saduras meža īpašnieku un dabas aizstāvju intereses.”

Pēc Briselē aizvadītā laika Pēteris Vīrs: “Mums katram ir savas intereses, tās ir atšķirīgas, pat pretrunīgas. Taču mums ir jāsadzīvo ar katra cita interesēm un jācīnās par savējām, jo neviens cits to nedarīs. Mums jāpastāv par sevi un jābūt tolerantiem pret citiem.”

Ar Pētera Vīra sagatavoto informāciju par aktualitātēm ES var iepazīties www.mezaipasniki.lv sadaļā Jaunami.

*Eiropas Meža māja (*European Forestry House*) ir meža nozares nevalstisko organizāciju birojs netālu no Eiropas Parlamenta ēkas Briselē, Beļģijā. 🌳

Darba grupa strādā pie vadlīniju sagatavošanas Aprites ekonomikai

Kārtējā kampaņa Briselē. Greenpeace popularizē saules enerģijas izmantošanu

KĀ DARBOJAS DABAS DATU PĀRVALDĪBAS SISTĒMA OZOLS

Tiekoties ar meža īpašniekiem, dzirdēts stāsts par to, ka dabas skaitītāji, kas apseko Latvijas teritoriju, lai iegūtu informāciju par Latvijā sastopamajām dabas vērtībām, visu, ko atrod dabā (potenciālos Eiropas nozīmes biotopus u.c.), saliek datu bāzē *Ozols*, kas ir jau apgrūtinājumi meža īpašniekiem. Vai tas tā ir? Jautāju **Ilzei Reinikai**, Dabas aizsardzības pārvaldes dabas skaitīšanas projekta vadītājas asistentei.

? Kas ir *Ozols*?

Dabas datu pārvaldības sistēma *Ozols* (ozols.daba.gov.lv) darbojas kopš 2015. gada un to izstrādājusi Dabas aizsardzības pārvalde (DAP) Eiropas reģionālās attīstības fonda projekta ietvaros. Tā ir valsts informācijas sistēma, kurā tiek uzkrāta informācija par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, objektiem un ar tiem saistīta informācija.

E-pakalpojuma sistēma paredzēta, lai dažādu nozaru speciālisti/ eksperti un organizācijas, kā arī ikviens Latvijas iedzīvotājs, kurš vēlas uzzināt par īpaši aizsargājamām dabas vērtībām sev interesējošā vietā, varētu ātri un ērti atrast nepieciešamo informāciju. Dati pārlūkjamā kartes formā, pieslēdzot vajadzīgo informācijas līmeni un atlasot ierakstus pēc interesējošiem parametriem. Sistēmai ir gan publiskā, gan reģistrētā lietotāja vide, no kuras arī atkarīga pieejamās informācijas dažādība.

Ozola publiskajā versijā ir publicēta informācija par aizsargājamiem kokiem (valsts un vietējās nozīmes), par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, dabas rezervātiem, dabas parkiem un liegumiem, mikroliegumiem, īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem, dabas pieminekļiem (alejām, ģeoloģiskiem veidojumiem, dendroloģiskiem stādījumiem). Reģistrētā lietotāja versija ļauj skatīt, rediģēt un izmantot datus arī par specifiskākām ar dabas aizsardzību saistītām jomām, kā, piemēram, apsaimniekošanas pasākumi, infrastruktūra u.c.

Ozolā ir savietotas dažādu datu bāzu un projektu informācijas kopums, piemēram, sistēmā integrētais datu slānis par lapukoku praulgrauzi izveidots sadarbībā ar Daugavpils Universitāti. Daļa informācijas ir vēsturiska un netiek dzēsta, kamēr nav pieejami aktuālāki dati, līdz ar to situācijās, ja tiek konsta-

tētas neprecizitātes, par to rakstiski ziņo DAP.

? Kas var ielikt vai izmainīt datus?

Ozola turētājs un pārzinis ir DAP, kas arī nodrošina aktuālo datu pieejamību, ievadi un rediģēšanu. DAP dažādu projektu un sadarbības līgumu ietvaros veic datu aktualizēšanu.

Dati dabas datu pārvaldības sistēmā *Ozols* būs savietoti ar citām valsts informācijas sistēmām

? Kāda ir *Ozola* saistība ar dabas skaitīšanu?

Arī dabas skaitīšanas laikā iegūtie dati tiks publicēti *Ozolā*. Pašlaik *Ozolā* pieejama vienīgi informācija par dabas skaitīšanas pirmajā sezonā (2017. gadā) apsekotajiem bioloģiski vērtīgiem zālājiem, lai atvieglotu īpašniekiem iespēju pieteikties Lauku atbalsta dienesta atbalsta maksājumiem. Kad arī pārējie projekta ietvaros iegūtie dati tiks pārbaudīti, tos ievietos *Ozolā*, par to informējot zemju īpašniekus. Un tikai tad

varēs redzēt dabas skaitīšanā konstatēto mežu, purvu, upju un ezeru, piekrastes, alu un atsegumu biotopu izplatību Latvijas teritorijā.

Šī informācija palīdzēs samazināt administratīvo slogu un laika resursu patēriņu dažādu atļauju sagatavošanā un izsniegšanā, jo ievadītie dati dabas datu pārvaldības sistēmā *Ozols* būs savietoti ar citām valsts informācijas sistēmām, piemēram, www.geolatl.lv. Izmantojot datu bāzēs iekļauto informāciju, būs iespējams mērķtiecīgāk plānot uzņēmējdarbību, rēķinoties ar īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izplatību.

? Vai dabas skaitītāji liek informāciju *Ozolā*?

Dabas skaitītāji, sertificēti eksperti un asistenti, ikdienā apstaigā Latvijas teritoriju un aizpilda anketas par katru atrasto biotopu. Iegūtie dati tiek rūpīgi pārbaudīti, veicot arī kvalitātes kontroli dabā. Un tikai tad tie tiek ievadīti datu bāzē *Ozols*.

Ir tikai neliels cilvēku loks, kas var ievadīt datus, balstoties uz konkrētu, pārbaudītu informāciju. Viņi dabas datu sistēmā ievada no dažādiem avotiem saņemto, apstiprināto informāciju par mūsu valstī sastopamajām dabas vērtībām. Un pagaidām tikai minimāla daļa no tām ir dabas skaitīšanā konstatētie biotopi. Tuvākajā laikā pakāpeniski tiks aktualizēta un ievadīta informācija par pārējiem 2017. gadā apzinātajiem biotopiem.

◀ 1. lpp.

Dižskābardis ir ēncietīga koku suga, veiksmīgi aug paaugā, tam ir tendence izplatīties tālāk Latvijas teritorijā. Vīksnas, skābarža un dižskābarža audžu veselības stāvoklis un vitalitāte ir apmierinoša.

Arī oši pēc lielās masveida bojāejas pamazām sāk atkopties. Ošu mežaudzes vairāk izplatītas Viduslatvijas zemienē. Osis ir viena no sugām, kas veido labu paaugu, tikai jārūpējas par tās savlaicīgu retināšanu, neļaujot to noēnot straujāk augošajām kļavām un gobām.

Ozolu audzes vairāk izplatītas Latvijas rietumdaļā, kā arī Gaujas senlejā. Arī ozolu atjaunošanās notiek sekmīgi, veidojot mistrotas audzes, kur ozols ir ne vairāk kā 40% no audzes sastāva.

Jāmaina meža apsaimniekošana

Var secināt, ka, mainoties mežaudžu sastāvam, struktūrai, kur nozīmīga loma ir platlapjiem, jāsāk izvērtēt, analizēt un mainīt līdzšinējā meža apsaimniekošanas prakse un metodes.

Pirmie novērojumi norāda, ka tīraudzēs koku kvalitāte (stumbra taisnums, zarošanās, vainaga proporcija, mehāniskie bojājumi) ir sliktāka, salīdzinot ar mistraudzēm. Labvēlīga ietekme uz platlapjiem ir *pioniersugām* – bērzam, apsei.

Pirmie secinājumi: biežākās audzēs platlapju sugām ir labāka stumbru un zaru kvalitāte, tie veido taisnākus stumbrus, labāk atzarojas. Vērā ņemama ir Māra Laiviņa atziņa, ka turpmāk mums būs jāmeklē sadzīvot un pielāgoties platlapjiem. LVMI

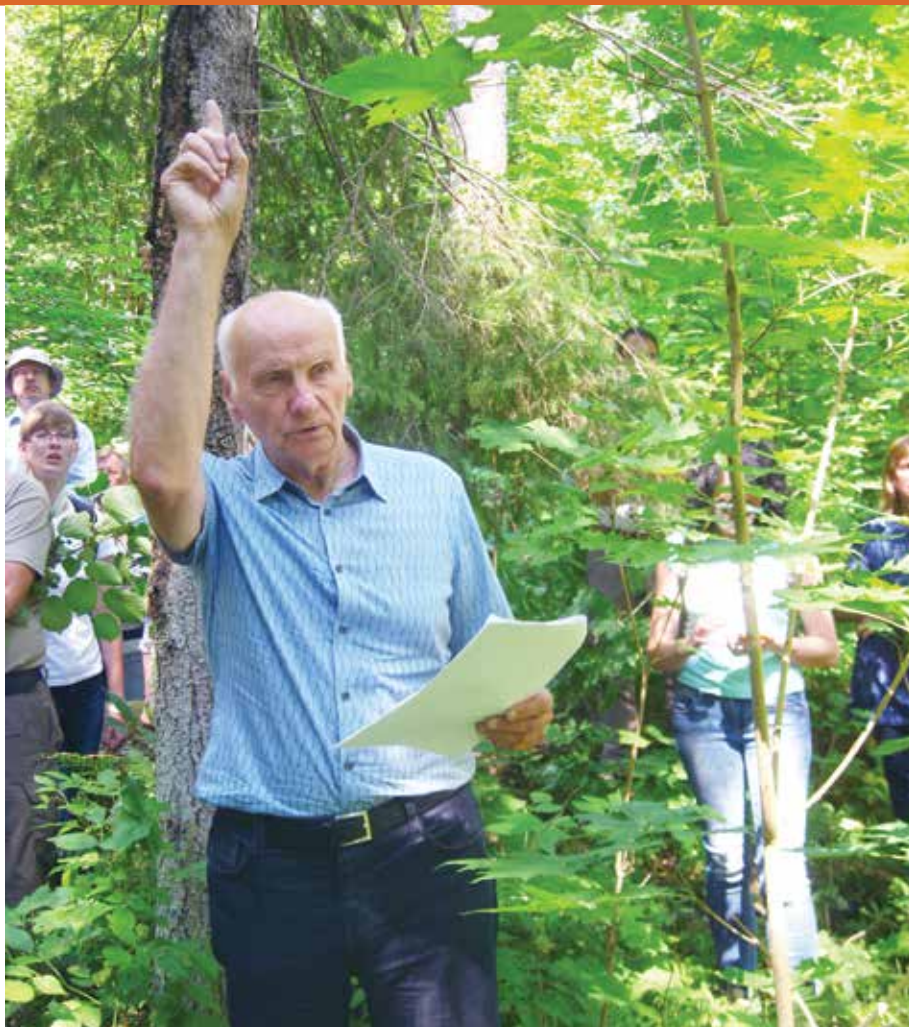

Foto: Raimonds Mežaks

Māris Laiviņš atzīst, ka platlapju mežu apsaimniekošanā ierastā mežu apsaimniekošanas pieredze nederēs un būs nepieciešami jauni pētījumi

“Silava” zinātnieku pētījumu rezultāti, atziņas un secinājumi pieejami prezentācijas publikācijā mājas lapā www.silava.lv.

Raksta sagatavošanā izmantota Māra Laiviņa prezentācija

Mairita Bondare, MKPC

LABĀKAIS LAIKS JAUNAUDŽU KOPŠANAI

Jaunas mežaudzes kopšana sākas jau stādīšanas gadā, kad stādi jāatbrīvo no zālaugiem un nevēlamām koku atvasēm. Sastāva veidošanai var izmantot dažādus darbarīkus, kā krūmgriezi, cirvi, mačeti vai raukli. Ar rokas darbarīkiem strādājot, vieglāk izvēlēties atstājamās kociņus. Jaunaudzes jākopj, sākot apmēram ar jūlija mēnesi, lai netraucētu jaunās putnu ģimenes un lai nocirstie koki pēc iespējas mazāk dzītu atvases. Pēc kopšanas jāpaliek koku sugām, kuras ir piemērotas konkrētam meža augšanas apstākļu tipam un kuras pats saimnieks izvēlas audzēt turpmāk.

Priedei kopšanu nedrīkst nokavēt, galotnei jābūt brīvai. Lapu kokus ap priedēm var tikai aizlauzt, tas nedaudz aizsargās no meža zvēru postījumiem, bez tam aizlauztajiem kociņiem neveidojas atvases.

Egle savukārt jākopj saudzīgāk, ja

egles ir iepriekš nekoptas, tās jāatbrīvo, kopjot vairākos paņēmienos. Nav vēlams audzēt egles tīraudzi, piemistrojumā var atstāt, piemēram, bērzu. Ja audzē ir diezgan daudz lazdu, vēlams atstāt uz pudura kādus dzinumus, lai aizkavētu krūma ataugšanu.

Bērzu retina, kad apmēram audze ir sasniegusi divu metru augstumu. Retinot audzi, nevajag atstāt bērzus ar resniem zariem un žaķlveida zarojumu.

Sarežģītāk ir kopt dabiski veidojušās mistraudzes, jo tur ir diezgan dažādi koki, ar dažādu ēncietību. Lai pareizi izkoptu, jāraugās vairāk uz meža augšanas apstākļu tipu un koku sugām, kādas vēlas pats saimnieks. Ja saimniekam šķiet grūti saprast, ko labāk atstāt un ko ne, ieteicams konsultēties ar meža nozares speciālistu.

Ja meža īpašnieks izvēlas piesaistīt jaunaudžu kopējus, jāreķinās apmēram ar šādiem izcenojumiem: meža kultūru kop-

šana aptuveni 120 EUR/ha, jaunaudžu kopšana, sastāva veidošana apmēram 130 EUR/ha. Izcenījums parasti ir atkarīgs no meža augšanas apstākļu tipa un biežības, protams, arī no pieprasījuma. Lielākās meža kopšanas izmaksas, kurās ietilpst meža agrotehniskā kopšana un jaunaudžu sastāva kopšana, parasti ir tādos meža augšanas tipos kā damaksnis, vēris, gārša, šaurlapju ārenis, šaurlapju kūdrenis, platlapju ārenis, platlapju kūdrenis.

Jāatceras, ka, kopjot jaunaudzes ar krūmgriežiem, jāievēro darba drošības noteikumi. Ieteicams arī internetā (www.youtube.com) noskatīties AS “Latvijas valsts meži” sagatavoto filmu “Pareiza un raita jaunaudžu kopšana”. Filmā stāstīts, kā pareizi un raiti kopt jaunaudzes, lai mežs izaugtu vesels un koksnes bagāts. Tā ir adresēta ikvienam, kurš strādā mežā.

Ilgvars Briedis, MKPC

RUDENS DARBI MEŽĀ

Rudens ir laiks, kad jāķeras klāt meža darbiem. Svarīgākie no tiem ir augsnes gatavošana nākamā gada stādījumiem un jaunaudžu apsekošana.

Augsnes gatavošana

Ja plānota meža stādīšana, bet augsnes apstākļi ir tādi, kas prasa uzlabošanu, rudens ir īstais laiks, lai sagatavotu augsni.

Ir situācijas, kad stādīšana nesagatavotā augsnē ir pamatota un ļauj ietaupīt ap 150 EUR/ha, bet tādu izvēli vajadzētu darīt apzināti, izvērtējot visus apstākļus. Ja, apsekojot izcirtumu, vidēji auglīgās un auglīgās augsnēs, piemēram, damaksnī, var paredzēt lielu zālaugu un nevēlamo sugu koku konkurenci, jādoma par augsnes sagatavošanu.

Tā turpmāk atvieglās stādīšanu un palīdzēs ietaupīt uz kopšanas rēķina, jo auglīgās augsnēs spēcīgais aizzēlums nomāks iestādītos kociņus. Tos būs grūti atrast, palielināsies kociņu nopļaušanas risks. Ar augsnes gatavošanu var samazināt sala izcilājumus un kaitēkļu (priekšu lielā smecernieka) bojājumus. Arī gadījumos, kad nepieciešams optimizēt mitruma režīmu, vērts sagatavot augsni, slapju minerālaugšņu apstrādi veicot tā, lai novērstu lieka mitruma uzkrāšanos kokaugu

sakņu zonā veģetācijas periodā.

Augsni var gatavot, sākot no vasaras vidus līdz pat vēlām rudenim. Vēlams to darīt vismaz pusgadu pirms stādīšanas, bet mitrās vietās, ja paredzēts stādīt uz atgāztās velēnas, svarīgi, lai velēna būtu pilnībā saslēgusies ar augsnes virskārtu, tāpēc augsni vajadzētu sagatavot ne mazāk kā gadu pirms stādīšanas.

Jāveic jaunaudžu apsekošana

Rudenī ir ieteicams apsekt pavasarī iestādītas jaunaudzes. Tas nepieciešams, lai pārliecinātos, vai jaunie kociņi jūtas labi un daļa no tiem nav iznīkuši. Īpaši svarīgi to izdarīt ir ES atbalsta saņēmējiem.

Meža īpašnieks, kas ilgāku laiku ir atstājis bez uzmanības iestādīto jaunaudzi, nevar būt drošs, ka no savas puses ir izpildījis saistības ar Lauku atbalsta dienestu, pat ja pavasarī ir godprātīgi iestādījis kociņus pietiekamā daudzumā, iekļāvis termiņos un iesniedzis pārskatu Valsts meža dienestā.

Tāpēc jaunaudžu apsekošana ir jāveic obligāti. Piecus gadus pēc *Meža apsaimniekošanas atbalsta pasākumu plānā* norādītā projekta īstenošanas beigu termiņa Valsts meža dienestam ir tiesības veikt ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās mežaudzes pārbaudi dabā.

Ja, veicot pārbaudi, tiek konstatēts, ka ieaudzētās, retinātās vai atjaunotās sugas koku skaits ir mazāks par koku skaitu atbilstoši kritiskajam šķērslaukumam, atbalsta saņēmēja pienākums ir gada laikā pēc Valsts meža dienesta vai Lauku atbalsta dienesta lēmuma pieņemšanas par platības neatbilstību atbalsta saņemšanas nosacījumiem papildināt koku skaitu vismaz līdz minimālajam skaitam vai atmaksāt saņemto atbalstu.

Jāiesniedz pārskats

Rudenī vajadzētu apsekt izcirtumus, kas tika atstāti dabiski atjaunoties. Par izcirtumiem, kur dabiskā atjaunošanās ir notikusi pietiekamā kvalitātē, nekavējoties jāaizpilda un jāiesniedz mežniecībā atjaunošanas pārskats (atrodams VMD mājas lapā www.vmd.gov.lv nodalījuma "Meža īpašniekiem" apakšnodalījumā – veidlapas). Iesniedzot pārskatu rudens sākumā, meža īpašnieks jau no nākamā gada atbrīvo sevi no nekustama īpašuma nodokļa, kas būtu aprēķināts par izcirtumu, bet kas netiek piemērots jaunaudzēm saskaņā ar MK noteikumiem Nr.76 "Kārtība, kādā ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek zemi, kuru aizņem atjaunotās vai ieaudzētās mežaudzes".

Jekaterina Blaua

11. lpp.

Kādas ir meža īpašnieku iespējas apskatīt savu īpašumu *Ozolā*?

Ikvienam meža īpašniekam ir iespēja un tiesības *Ozolā* apskatīt informāciju par savā īpašumā esošajām, agrāk reģistrētajām dabas vērtībām, meklējot, piemēram, pēc zemes vienības kadastra apzīmējuma. Ja nepieciešama papildu informācija, piemēram, konkrētu sugu atradņu vai konstatēto biotopu raksturojoša informācija, jāraksta iesniegums DAP par datu pieprasījumu.

Vai meža īpašnieki tiek informēti?

Veidojot īpaši aizsargājamās teritorijas, mainot esošos īpaši aizsargājamo teritoriju noteikumus un zonējumu, pārskatot ārējās robežas, izstrādājot dabas aizsardzības plānus, konkrētajā teritorijā esošie zemju īpašnieki par to tiek informēti, nosūtot vēstuli uz īpašnieka deklarēto adresi un/ vai organizējot sabiedrisko apspriedi.

Arī pašvaldību izstrādātie teritorijas plānojumi attēlo aizsargājamās teritori-

jas. Tas ir vēl viens datu avots, kur saņemt informāciju, kas tad īsti konkrētā zemes vienībā atrodas.

Runājot par dabas skaitīšanu, ja apsekojuma laikā eksperts nekustamajā īpašumā konstatē biotopu, ko apliecina arī datu pārbaude, īpašnieks uz savu deklarēto adresi saņems par to rakstisku informāciju līdz 2020. gadam. Tajā tiks norādīts, ka tā ir tikai informatīva vēstule, kas neuzliek nekādus apgrūtinājumus, vienlaikus tiks aicināts saimniekot draudzīgi un norādīta plašāka informācija, kur publicētas vadlīnijas dažādu biotopu apsaimniekošanai. Ja biotops netiek atrasts, vēstule netiks sūtīta. Ja vēstules saņemšanas brīdī informācija dabā atšķiras no vēstulē minētās, par to rakstveidā jāziņo DAP.

Vienlaikus ar nosūtītajām vēstulēm dati par biotopiem tiks publicēti *Ozolā*. Ja īpašnieks ir pārveidojis dabas skaitīšanā konstatēto biotopu, jāraksta iesniegums DAP, uz kura pamata informācija tiek vēlreiz pārbaudīta un nepieciešamības gadījumā *Ozolā* pieejamā informācija labota.

MEŽA BIRŽA

AUGOŠU KOKU CIRSMU IZSOĻU PĀRDOŠANAS REZULTĀTI

Arī izsoļu portālā www.mezabirza.lv šī vasara pagājusi karsti – izsolēs veikti gandrīz 1000 solījumi. Jūnijā, jūlijā un augustā rezultatīvi noslēgušās 69 izsoles, bet bez solījumiem palikušas tikai piecas cirsmu izsoles. Kopējā izcērtamā krāja pārdoto cirsmu 251 ha platībā ir 53 169 m³. Visvairāk (aptuveni 30%) piedāvātas skuju koku cirsmas. Cenu ziņā novērojams, ka koksnēs vērtība stabili pieaug, kas ir iepriecinoša ziņa mežu apsaimniekotājiem.

Cirsmu cenu apskats 2018. gada vasaras mēnešos:

- Skuju koku cirsmu (skuju koki sastāvā vairāk par 80%) cenas svārstās no 43,85 līdz pat 64,09 EUR/m³, vidējā svērtā cena 52,99 EUR/m³;
- Jaukto cirsmu (skuju koku īpatsvars 40–60 %) cenu svārstība ir no 28,00 līdz 53,22 EUR/m³, vidējā svērtā cena 39,89 EUR/m³;
- Lapu koku cirsmas (valdošās sugas: bērzs, baltalksnis, apse un melnalksnis): no 18,22 līdz 51,06 EUR/m³, vidējā svērtā cena 29,90 EUR/m³;
- Dominējoša baltalkšņa (virs 70% sastāva) cirsmu cena svārstās no 6,60 līdz 25,67 EUR/m³.

Dēzija Gabrāne-Vidze, Mežabirza.lv

ŠOGAD IR BAGĀTS ZĪĻU GADS

Ozols ir Latvijas simbols un šogad arī nominēts kā gada koks. Varbūt tieši tāpēc tas ar dāsnu ražu sveicina Latviju simtgadē un pateicas par savu nominēšanu gada koka statusā. Bagāta raža ir svētība. Tā to var sajukt. Varbūt tas ir viens no iemesliem, kāpēc daudzi cilvēki rudenī zīles mēdz nēsāt kabatās. Un zīles, kā visas sēklas, glabā sevī nebeidzamās dzīvības mistēriju un spēku. Patiešām iespaidīga ir šā gada zīļu raža. Varbūt tāpēc tieši šogad ir vērts izmēģināt kaut ko jaunu pagatavot no tām.

Ozolzīļu darinājumi

Bērni ar prieku lasa zīles. Bet ko ar tām iesākt? Ja pavisam bez pūlēm, var sabērt kādā blodā un mudināt visus mājiniekus kāju masāžai, bradājot pa tām. Lielākai kārtībai masāžas zīles var sabērt kādā izturīgā auduma maisā, un tad ir gatavs masāžas paklājiņš. Pieaugušie pa tādu var pabradāt, savukārt bērni ar sajūsmu tādā gribēs arī pavāļāties.

Mazliet vairāk darbošanās un stipras rokas prasīs ozolzīļu virtenu veidošanu. Šeit talkā jāņem ilens, adata un diegs. No zīļu virtenēm var rasties bagātīgas krelles. Jo krāšņākas tās būs, ja nokrāsosīt tās ar akrila krāsām. Akrila krāsa nekaitēs apģērbam un tai nekaitēs mitrums. No virtenēm iespējams veidot arī kroņus, izmantot virtenes kā dekoru durvju vai logu ailām. Ja virtenes savienosit sietā, veidosies veselīgi vienas sezonas masāžas paklājiņi.

Ozolzīles pārtikai

Zīles iespējams lietot arī pārtikā. To galvenā vērtība ir miecvielas – rūgtvielas, kas svarīgas organisma imunitātes stiprināšanai.

Par ozolzīļu kafiju būs dzirdējuši daudzi, tomēr tas nav vienīgais iespējamais variants. Lai zīles izmantotu pārtikā, ir svarīgi atlasīt labas zīles – tādas, kas nav dīgušas, bez caurumiem. Salasītās zīles jānomazgā. Ūdenī uzpeldēs bojātās zīles. Tālāk apstrādē izmanto tikai tās, kas nogrimušas.

Pirmapstrāde. Zīlēs ir cilvēkam kaitīgas vielas, tāpēc tās pirms lietošanas jāmērcē. Nomazgātās zīles sagriež. Ja tās paredzētas kafijai, tad tās var lietot ar visām čaulām, ja citiem produktiem, tad čaulas jānotīra. Čaulas vieglāk notīrīt, ja zīles apgrauzdē pie 100°C. Pēc tam zīles mērcē ūdenī 2–3 dienas, mainot ūdeni 2–3 reizes dienā. Ūdens krāsosies brūns. Nomērcētās zīles vāra apmēram 10 minūtes. Ar to pietiek, lai zīles vairs nebūtu indīgas. Savukārt, ja vēlaties mazāk rūgtuma, vārīšanu var atkārtot vairākas reizes, sekojot ūdens krāsai, kas ar katru vārīšanas reizi kļūs gaišāks. Tad pienācis laiks zīles kaltēt. To var darīt cepeškrāsnī ap 100°C. Kad zīles sausas, tās izmaļ caur gaļasmašīnu. Šādi sagatavotas zīles iespējams izmantot gan dzērienu gatavošanā, gan pievienot ēdieniem vai gatavot konfektes ar medu, ko papildina ar riekstiem un žāvētām ogām. Tā kā laba zīļu raža nav katru gadu, zīļu miltus var sagatavot pāris gadiem.

Kā jau katrai sēklai, arī ozola zīles dabiskais uzdevums ir izaugt par jaunu koku. Tāpēc, iespējams, ģimenes apmeklēs kādu no Latvijas dižozoliem un centīsies izaudzēt savu ozolu vai varbūt pat ozolu birzi?

Lai veicas rudens cēlienā, un vēlējums Latvijai būt tik bagātai, cik bagāti šogad ozoli ar zīlēm!

Danuta Kiopa, MKPC

LAIKS PASARGĀT

Rudens ir īstais laiks, kad jāsaņem veikt profilaktiskos pasākumus jaunaudzē aizsardzībai pret meža dzīvnieku postījumiem. Īpaša vērība jāpievērš egļu, priežu, apšu jaunaudzēm, kā arī stādījumiem neizmantotās zemēs.

Viens no meža atjaunošanas riskiem ir meža dzīvnieku (galvenokārt pārnadžu) dzinumu nokostas galotnes un sānu zari, kā arī stumbru bojājumi.

Zinātnieki izpētījuši, ka vienai stirnai ziemā ir nepieciešami 130 kg koku un krūmu dzinumu, vienam briedim – 650 kg, bet vienam alnim – 2430 kg!

Cerēt uz brīnumu, ka kāds no meža iemītniekiem neizvēlas tieši jūsu jaunaudzi mielastam, nebūtu prātīgi. Tādēļ savlaicīgi jāpadomā par tās aizsardzību. Ir vairāki veidi kā to izdarīt.

Apstrāde ar repelentiem

Pieredze liecina, ka viens no efektīvākajiem aizsardzības veidiem ir kociņu apstrāde ar repelentiem, pazīstamākie no tiem ir *Cervacol Extra*, *Plantskydd* un *Trico*.

Cervacol Extra ir smērējama pasta, kuras sastāvā ir līmviela un silikāta smiltis. Ar repelentu tiek apstrādāti centrālās galotnes dzinumi aptuveni 5–10 cm no augšas. To lieto 2–3 kg uz 1000 stādīdiem atkarībā no koku sugas. Saglabājas no apstrādes brīža līdz nākamā veģetācijas perioda vidum. To lieto rudenī pēc veģetācijas beigām ik gadu, kamēr kociņi izaug līdz pusotram metram, kad pārnadži vairs nevar nokost galotnes. *Cervacol Extra* var iegādāties dārzkopības preču veikalos vai uzņēmumā *Baltic Agro* – 5 kg iepakojums maksā 28–30 euro.

Plantskydd sastāvā ir sausās asinis – pulveris. Līdzeklis atbaida dzīvniekus ar specifisku smaku, kura tiem asociējas ar plēsēju klātbūtni un darbību. Ar 1 kg pietiek 1000 kociņu aizsardzībai, darbības laiks ir seši mēneši. Atradu, ka *Plantskydd* var iegādāties arī interneta veikalā: e-saimnieciba.lv – par 1 kg iepakojumu 22,80 euro.

► 15. lpp.

JAUNAUDZES NO DZĪVNIIEKU POSTĪJUMIEM!

◀ 14. lpp.

Vēl viens aizsardzības līdzeklis ir *Trico*, kas ir lietošanai gatava ūdens emulsija uz aitu tauku bāzes. Preparāts darbojas kā atbaidīšanas līdzeklis, balstoties uz izmantotajām smaržvielām un garšas piedevām. Tas pieejams 5 un 10 litru fasējumā. Lieto 10–20 litrus uz hektāra atkarībā no kociņu izmēra. Aizsardzības efekts saglabājas līdz astoņiem mēnešiem. Par tā iegādi var uzzināt interneta vietnē aes.lv.

Jāatceras, ka visi iepriekš minētie aizsardzības līdzekļi jālieto sausā laikā plus temperatūrā.

Mehāniskie aizsardzības līdzekļi

Jaunaudžu aizsardzībai var lietot arī mehāniskos aizsardzības līdzekļus. Tā, piemēram, kopjot jaunaudzes, aizzāgē un aizlauž kociņus, veidojot dabisko barjeru. Pēdējā laikā populārs aizsardzības paņēmieni ir nemazgāta (pavēderes) aitu vilna, kuru uzliek pa piciņai uz jaunajiem kociņiem, lai meža dzīvniekiem šādi apstrādāti stādījumi neliekas pievilcīgi. Vēl viens no iespējamiem risinājumiem stādu galotņu aizsardzībai ir dažādu krāsu klipši. Tie ir viegli izmantojami – lai kociņam uzstādītu šo palīgīdzekli, nepieciešamas vien dažas sekundes. Kopjot jaunaudzi, tie ir viegli pamanāmi un nejauši tos nenožāgēsiet. To cena ir 15 euro par 100 gabaliem, var lietot vairākkārt. Vairāk par tiem var uzzināt *Meža Avīzē*.

Kociņu stumbru aizsardzībai var lietot dažādus sietus, spirāles u.c. līdzekļus.

Efektīvs, bet samērā dārgs jaunaudžu aizsardzības paņēmieni ir platību iežogošana.

Pieredze liecina, ka aizsardzības līdzekļi palīdzēs aizsargāt jaunaudzes gadījumos, kad meža dzīvnieku blīvums būs optimāls. Tādēļ meža īpašniekiem jāsadarbības ar vietējiem mednieku kolektīviem un jānoslēdz sadarbības līgumi. Postījumu gadījumā var vērsties vietējā pašvaldības Medību koordinācijas komisijā. Tikai kopīgiem spēkiem varēs pasargāt jaunaudzes no meža dzīvnieku postījumiem.

Sarmīte Grundšteine, MKPC

NOTEIKUMOS VEIKTI PRECIZĒJUMI

Veikti grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 269 "Noteikumi par medjamo dzīvnieku nodarīto zaudējumu noteikšanu un medību koordinācijas komisijām".

Ieviests dalījums, nosakot postījumus par mēreniem, būtiskiem vai ārkārtīgiem. Dalījums ir šāds:

Mēreni postījumi: īpašumos līdz 50 ha postījumi naudas izteiksmē nepārsniedz

trīs minimālās mēnešalgas, bet virs 50 ha piecas minimālās mēnešalgas;

Būtiski postījumi: īpašumos līdz 50 ha postījumi naudas izteiksmē nepārsniedz 3–10 minimālās mēnešalgas, bet virs 50 ha 5–15 minimālās mēnešalgas;

Ārkārtas postījumi: īpašumos līdz 50 ha postījumi naudas izteiksmē nepārsniedz 10 minimālās mēnešalgas, bet virs 50 ha pārsniedz 15 minimālās mēnešalgas.

Noteikumos paplašināti komisijas pienākumi un tiesības. Komisijai dotas tiesības ietekmēt arī materiāli pieļaujamā nometīšanas apjoma palielināšanu un pieprasīt atgriezenisko saiti lēmumu pieņemšanai. Atzīt arī ieaudzētu mežu un plantācijas par postījumu objektu. Postījumu aprēķinos iekļaut arī aizsardzības izmaksas. Precizēti aprēķini, izmaiņas pielikumos. Plašāk ar izmaiņām var iepazīties www.likumi.lv.

VAI GAIDĀMA KATASTROFA MAZAJIEM DZĪVNIEMIEM?

Septembra sākumā Briselē Eiropas Parlamentā notika EP Medību konference, kuru rīkoja Eiropas Medību un dabas aizsardzības asociāciju federācija (FACE). Uzmanības centrā – ES Kopējā lauksaimniecības politika (KLP). Varētu jautāt – kāds sakars medībām ar ES kopējo lauksaimniecības politiku? Saistība ir ļoti tieša. Intensīva lauksaimniecība tieši apdraud un negatīvi ietekmē bioloģisko daudzveidību, tajā skaitā arī medījamās sugas, Latvijā tieša ietekme ir uz zaķu skaitu.

Eiropas mednieku kopiena apzinās, kādu atbalstu KLP sniedz lauksaimniekiem un lauku teritorijām. Tomēr KLP ir arī diezgan negatīva ietekme uz vidi, bioloģisko daudzveidību un daudzām medījamām un nemedījamām sugām.

Lielākā daļa mazo medījamo dzīvnieku sugu skaits pēdējos gados visā Eiropā ir dramatiski samazinājies in-

tensīvas lauksaimniecības dēļ. Tiek zaudētas dabiskās dzīvotnes, zūd barošanās iespējas, tāpat tiek izmantotas neilgtspējīgas zemes apsaimniekošanas metodes.

FACE ir vērsusies Eiropas Komisijā ar lūgumu lielāku uzmanību pievērst tieši bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, runājot par KLP, pretējā gadījumā tā varētu būt milzu katastrofa mazo dzīvnieku sugām Eiropas mērogā.

Konferencē tika uzklauts Eiropas Komisijas viedoklis, tāpat arī lauksaimnieku skatījums šajā jautājumā, kā arī bija iespēja izteikties *Birdlife International* pārstāvim. Savu viedokli aizstāvēja arī mednieki. Galvenais jautājums – vai Eiropas Komisija uzklauts mūsu viedokli un skatījumu.

Latvijas mednieku asociācijas informācija www.latma.lv

Izdevējs: SIA LLKC Meža konsultāciju un pakalpojumu centrs,

Izdevumu iespēšanai sagatavoja **Sarmīte Grundšteine,**

tālr. 63050477, mob. 29133563

Makets: Dzintars Melnis

Adrese: Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov. LV-3018

LLKC MEŽA KONSULTĀCIJU PAKALPOJUMU CENTRS

Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov. LV3018
Tālr. 63050477, fakss 63022264
e-pasts: mkpc@mkpc.llkc.lv
www.mkpc.llkc.lv

Vieta	Vārds, uzvārds	Tālrunis
Sigulda	Laila Šestakovska	28323647
Liepāja	Artis Skudra	29285111
Saldus	Maruta Pragulbicka	20222041
Krāslava	Jānis Dzalts	26459513
Limbaži	Jānis Zvaigzne	28307178
Ludza	Ludvigs Karvelis	29411165
Madona	Mairita Bondare	28381176
Preiļi	Astrīda Rudzīte	26410476
Rēzekne	Viktors Jurčenko	28692818
Iecava	Agris Kauliņš	26498315
Aizkraukle	Jānis Sēlis	26534704
Jēkabpils	Jānis Sēlis	26465432
Jelgava	Kārlis Folkmanis	29363016
Gulbene	Ilgvars Briedis	26314426
Kuldīga	Valdis Usne	26438175
Talsi	Valdis Usne	26438175
Valmiera	Andris Vīrs	26108426
Apmācību centrs "Pakalniēši"	Danuta Kiopa	26141853

